

5 Andere bronnen over Caelius en Catilina

O tempora, o mores! (pag. 61)

- 1 *conciliare*: 'Hoe lang nog, Catilina, wil je misbruik maken van ons geduld?' (r. 1)
movere: de retorische vragen roepen verontwaardiging op bij de senatoren (r. 1-9)
docere: Cicero maakt Catilina duidelijk dat al zijn plannen bekend zijn (r. 7-12)
- 2 Senaat en consul.

Catilina's aanvallen (pag. 61)

- 3 a r. 71-7 'Zo vele malen zijn we al ontsnapt aan die afschuwelijke, huiveringwekkende ellende die onze staat bedreigt!'
b Hij wil dat ze instemmen met maatregelen tegen Catilina.

Een spoor van ellende (pag. 61)

- 4 uit de sfeer van het gladiatorengevecht

Je bent machteloos! (pag. 61)

- 5 a *movere*
b retorische vragen, om verontwaardiging op te roepen en bewijslast te omzeilen

Rijken met zware hypotheken (pag. 61)

- 6 Verkoop maar een deel van jullie bezit! (r. 264-6)
- 7 Ze zijn nog tot rede te brengen of in ieder geval niet gevaarlijk.

Mensen die de macht willen grijpen (pag. 61)

- 8 het inzicht dat als de staatsgreep lukt, anderen er met de buit vandoor gaan (r. 295-7)
- 9 De passage is opgebouwd als climax: Cicero noemt eerst zichzelf, dan de overige optimaten en ten slotte de goden als ultieme beschermers van de staat.

Veteranen en boeren (pag. 62)

- 10 Bedenk dat de tijd van Sulla voorbij is en niet meer terug zal komen (r. 311-6).

Kansarmen (pag. 62)

- 11 Als jullie je niet staande kunnen houden, sleep dan niet anderen mee in jullie val (r. 325-7).

Criminelen en randfiguren (pag. 62)

- 12 Blijf maar bij Catilina.
- 13 a Wees verstandig, het soldatenleven is niets voor jullie.
b Het zijn slappelingen, gewend aan een luxe-leven.